

Andre presfaktorer end næringsstoffer og klimaforandringer

Petersen, Jens Kjerulf; Holm, Andrea-Pil Sussie; Christensen, Asbjørn; Krekoukiotis, Dionysios; Jakobsen, H.; Sanderson, H.; Andreasen, Heidi; Gislason, Henrik; Strand, J.; Behrens, Jane

Total number of authors:
23

Publication date:
2019

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):

Petersen, J. K., Holm, A-P. S., Christensen, A., Krekoukiotis, D., Jakobsen, H., Sanderson, H., Andreasen, H., Gislason, H., Strand, J., Behrens, J., Hansen, J. W., Svendsen, J. C., Timmermann, K., Møller, L. F., Bach, L., Larsen, M. M., Zrust, M., Nielsen, M. M., Eigaard, O. R., ... Nielsen, T. G. (2019). *Andre presfaktorer end næringsstoffer og klimaforandringer*. Abstract from Dansk Havforsker møde 2019, Odense, Denmark.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Andre presfaktorer end næringsstoffer og klimaforandringer

J Kjerulf Petersen¹, A.-P. S. Holm¹, A. Christensen¹, D. Krekoutiotis¹, H. Jakobsen², H. Sanderson³, H. Andreassen¹, H. Gislason¹, J. Strand², J. Behrens¹, J. Würgler Hansen², J. C. Svendsen¹, K. Timmermann², L. Friis Møller¹, L. Bach², M. Mørk Larsen², M. Zrust¹, M. Møller Nielsen¹, O. R. Eigaard¹, P. Nielsen¹, P. A. Stæhr², S. Høgslund², T. Gissel Nielsen¹

1 DTU Aqua

2 AU Bioscience

3 AU Environmental Science

Jens Kjerulf Petersen: jekjp@aqua.dtu.dk

Vandrammedirektivet foreskriver, at medlemsstaterne skal indsamle oplysninger om type og omfang af de signifikante menneskeskabte belastninger og deres virkninger på kystvandenes tilstand. Forskning har tidligere vurderet, at den mest betydende presfaktor er belastningen med N og P. En række andre presfaktorer kan imidlertid belaste det marine miljø, men der findes ikke en samlet vurdering af betydningen af disse presfaktorer for miljøtilstanden i kystvandene, som den defineres i VRD. For at forbedre plangrundlaget i 3. generations vandplaner har Miljøstyrelsen derfor iværksat indsatser til belysning af andre presfaktorer.

I denne analyse har vi på baggrund af strukturerede reviews analyseret presfaktorerne: Råstofindvinding, klapning og graveaktiviteter, fysiske konstruktioner, fiskeri, skibstrafik, plastik, miljøfarlige stoffer og invasive arter. De invasive arter er repræsenteret ved 4 karakteristiske arter. Analysen har taget udgangspunkt i, at tilstedeværelse alene ikke er tilstrækkelig, der skal være en påvirkningsmekanisme på et eller flere af kvalitetselementerne (fytoplankton, makroalger, angiospermer og bundfauna) og/eller støtteparametrene (iltforhold og sigtddybe), for at det kan siges, at presfaktorerne har en virkning jf. VRD. Da indsatser for at forbedre vandmiljøet bliver planlagt på niveau af vandområder, skal effekten af presfaktoren endvidere kunne detekteres på dette niveau. For at kunne beskrive og dokumentere en evt. betydende påvirkning af en given presfaktor på kvalitetselementerne i et vandområde er det endvidere nødvendigt, at der er et tilstrækkeligt datagrundlag til at analysere den konkrete sammenhæng mellem presfaktoren og kvalitetselementerne/støtteparametrene.

På baggrund af kriterier om dokumenteret påvirkningsmekanisme, potentiel væsentlighed og datagrundlag er de nævnte presfaktorer blevet gennemgået og vi præsenterer her resultater og anbefalinger vedrørende inkludering af presfaktorerne i analyse i 3. generations vandplaner.